

АНОТАЦІЇ

Березівська Лариса

Періодизація реформування шкільної освіти в Україні за радянської доби (1919–1991)

У статті обґрунтовується періодизація реформування шкільної освіти в Україні за радянської доби (1919–1991), розроблена з урахуванням суспільно-політичних, економічних і педагогічних детермінант. Представлена періодизація може бути корисною для оновлення змісту навчального курсу історії педагогіки, подальших наукових розвідок з історії педагогіки, історії України, історії реформування освіти в незалежній Україні.

Ключові слова: періодизація, шкільні реформи, радянська доба.

В статье обосновывается периодизация реформирования школьного образования в Украине в советское время (1919–1991), разработанная с учетом общественно-политических, экономических и педагогических детерминант. Представленная периодизация может быть полезной для обновления содержания учебного курса истории педагогике, последующих научных разведок, с истории педагогике, истории реформирования образования, в независимой Украине.

Ключевые слова: периодизация, школьные реформы, советское время.

The article explains periodization of the school education reform in Ukraine during the Soviet era (1919–1991), developed with taking into consideration the socio-political, economic and educational determinants. Presented periodisation can be useful for renovation of content of educational course of history of pedagogics, next scientific researches of history of pedagogics, history of Ukraine, history of education reforming in the independent Ukraine.

Key words: periodization, school reforms, Soviet era.

Васьківська Галина

Гене́за системного підходу в радянській педагогічній науці

У статті розкриваються питання розвитку методології системного підходу в радянській педагогіці. Дослідження досвіду генези системного підходу в радянській педагогічній науці уможливить подальший розвиток методології системного мислення у сучасній педагогічній дійсності.

Ключові слова: системний підхід, система, структура, системність, цілісність.

В статье раскрываются вопросы развития методологии системного подхода в советской педагогике. Исследование опыта генезиса системного подхода в советской педагогической науке даст возможность дальнейшего развития методологии системного мышления в современной педагогической действительности.

Ключевые слова: системный подход, система, структура, системность, целостность.

In the article the questions of development of system approach methodology in Soviet pedagogics are opened up. The research of experience of system approach genesis in Soviet pedagogic science will provide further development opportunities of system thinking methodology in contemporary pedagogic reality.

Key words: a systematic approach, system, structure, consistency, integrity.

Венгловська Олена

Основні тенденції розвитку дошкільної освіти Київщини (1958–1984 рр. ХХ століття)

У статті висвітлюються результати науково-педагогічних розвідок тенденцій розвитку дошкільної освіти Київщини у 1958–1984 рр. ХХ століття. Подано динаміку розвитку мережі дошкільних закладів та чисельності у них дітей, нормативного та програмно-методичного забезпечення.

Ключові слова: тенденції розвитку, суспільне дошкільне виховання, нормативно-правове та програмно-методичне забезпечення, мережа дошкільних закладів.

В статье раскрываются тенденции развития дошкольного образования Киевщины в 1958–1984 годах ХХ столетия. Представлено динамичку развития сети дошкольных учреждений и количества в них детей дошкольного возраста, нормативного та програмно-методического обеспечения.

Ключевые слова: тенденции развития, общественное дошкольное образование, нормативно-правовое, програмно-методическое обеспечение, сеть дошкольных учреждений.

The article highlights the results of scientific and pedagogical researches trends in preschool education in Kyiv 1958–1984 years of the twentieth century. Dynamics of the network development of preschool institutions and number of children in them, legislative, programmatic and methodological support are solved.

Key words: development tendencies, public preschool education, legislative and programmatic and methodological support, the network of preschool institutions.

Іващенко Катерина

Педагогічний зміст поняття «важкі діти» в радянській педагогіці (20–30 роки ХХ століття)

У статті охарактеризовано педагогічний зміст поняття «важкі діти» в радянській педагогіці (20–30 рр. ХХ ст.). Особлива увага приділяється колу специфічних термінів, які використовувалися для означення групи дітей з труднощами у поведінці та розвитку. Узагальнено думки та висновки вчених і педагогів радянського періоду, які досліджували різноманітні відхилення від норми означеної категорії дітей.

Ключові слова: радянська педагогіка, важкі діти, важковиховувані діти, морально-дефективні діти, діти з відхиленнями від норми, виняткові діти, аномальні діти.

В статье охарактеризовано педагогическое содержание понятия «трудные дети» в советской педагогике (20–30 гг. ХХ в.). Особое внимание сосредоточено вокруг специфических терминов, которые использовались для обозначения группы детей с проблемами в поведении и развитии. Обобщены мысли и выводы ученых и педагогов советского периода, которые исследовали разные отклонения от нормы обозначенной категории детей.

Ключевые слова: советская педагогика, трудные дети, трудновоспитуемые дети, морально-дефективные дети, дети с отклонениями от нормы, исключительные дети, аномальные дети.

In article the pedagogical maintenance of concept «difficult children» in the soviet pedagogies' (20–30 XX century is characerized. Special attention is paid to the specific terms which were used for a designation of children groups with problems in behaviour and development. Thoughts and conclusions of scientists and teachers of the Soviet period which investigated different deviations from norm of the designated category of children are generalised.

Key words: the soviet pedagogies, difficult children, morally-defective children, children with deviations from norm, exclusive children, abnormal children.

Коляда Наталія

Дослідження історії вітчизняного дитячого руху радянського періоду: джерелознавчий аспект

У статті висвітлено джерелознавчу базу історії вітчизняного дитячого руху радянського періоду. Автор здійснив аналітичний огляд історико-педагогічних джерел досліджень розвитку дитячих організацій. Виокремлено групи історико-педагогічних джерел та охарактеризовано особливості підходів у процесі їх відбору та аналізу.

Ключові слова: дитячий рух, джерелознавство, історико-педагогічне джерело.

В статье отражена источниковедческая основа истории отечественного детского движения советского периода. Автор осуществил аналитический обзор историко-педагогических источников исследований развития детских организаций. Выделены группы историко-педагогических источников и охарактеризованы особенности подходов в процессе их отбора и анализа.

Ключевые слова: детское движение, источниковедение, историко-педагогический источник.

The source base of researches of native child's motion history of soviet period is reflected in the article. An author carried out the analitical review of historical and pedagogical sources of researches of history of child's organizations development. Groups of historical and pedagogical sources are separated and peculiarities of approaches in the process of selection and analysis are characterised.

Key words: child's motion, source base, historical and pedagogical source.

Кравченко Оксана

Історіографія дослідження педагогічної і просвітницької діяльності Пантелеймона Куліша (друга пол. ХІХ ст. – перша пол. 80-х рр. ХХ ст.)

У статті здійснено історіографічний аналіз дослідження педагогічної і просвітницької діяльності П. Куліша. Встановлено, що є досить дослідженою його спадщина як письменника, літературознавця, етнографа, історика, філософа, перекладача. Однак педагогічна і просвітницька спадщина П. Куліша вивчалася побіжно, фрагментарно, без належної оцінки його внеску в розвиток української педагогічної думки.

Ключові слова: Пантелеймон Куліш, історіографія, джерельна база, педагогічна і просвітницька діяльність.

В статье осуществлен историографический анализ исследования педагогической и просветительской деятельности П. Кулиша. Вследствие чего установлено, что основательно исследовано его творческое наследие как писателя, литературоведа, этнографа, историка, философа, переводчика. Однако педагогическая и просветительская деятельность П. Кулиша изучалась фрагментарно, без надлежащей оценки его вклада в развитие украинской педагогической мысли.

Ключевые слова: Пантелеймон Кулиш, историография, источниковая база, педагогическая и просветительская деятельность.

The article analyzes historiographic research and educational outreach activities of Panteleimon Kulish. It is found that his legacy as a writer, literary critic, ethnographer, historian, philosopher and translator is investigated. However, pedagogical and educational P. Kulish heritage was studied in passing, fragmentary, without proper evaluation of its contribution to development of Ukrainian educational thought.

Key words: Panteleimon Kulish, historiography, source base, pedagogical and educational activities.

Мироненко Вікторія

Виховання дбайливого ставлення до природи у педагогічній спадщині І. П. Деркачова (1834–1916).

У статті здійснено аналіз педагогічних ідей І. П. Деркачова щодо виховання дбайливого ставлення до природи. Охарактеризовано теоретичний та практичний доробки даного педагога, зокрема представлено ефективні методи позакласної та позашкільної роботи спрямованої на формування в учнів дбайливого ставлення до природи.

Ключові слова: педагогічна діяльність, наочність, спостереження, початкова освіта.

Представлены основные направления воспитания заботливого отношения к природе в педагогической деятельности И. П. Деркачева, основателя начального образования в Украине в конце XIX – в начале XX века. В статье осуществлен анализ педагогических идей И. П. Деркачева относительно воспитания заботливого отношения к природе. Охарактеризованы теоретическая и практическая работы данного педагога, в частности представлены эффективные методы внеклассной и внешкольной работы направленной на формирование в учеников заботливого отношения к природе.

Ключевые слова: педагогическая деятельность, наглядность, наблюдательность, начальное образование.

The article highlights the main directions in development of careful attitude towards nature in pedagogical activity of I. P. Derkachova who was one of the founders of primary education in Ukraine at the end of XIX – at the beginning of XX century. In the article the analysis of I. P. Derkachov pedagogical ideas is made concerning upbringing of careful treatment to nature. Theoretical and practical works of this teacher are characterised, effective methods of extracurricular and out-of-school work oriented on forming of pupils' careful treatment to the nature.

Key words: pedagogical activity, visual teaching, observation, primary school.

Місечко Ольга

Підготовка вчителя іноземної мови в Україні як предмет історіографічних досліджень

У статті грунуються й аналізуються наукові праці, що виступають історіографічними фактами, з яких складається загальна картина історії наукового вивчення проблеми професійної підготовки вчителя іноземної мови.

Ключові слова: історико-педагогічна література, підготовка вчителя іноземної мови, проблемно-тематичний критерій, хронологічний критерій, період.

В статті групуруются и анализируются научные работы, которые выступают историографическими фактами, из которых состоит общая картина истории научного изучения проблемы профессиональной подготовки учителя иностранного языка.

Ключевые слова: историко-педагогическая литература, подготовка учителя иностранного языка, проблемно-тематический критерий, хронологический критерий, период.

The article presents grouping and analysis of scientific works that are considered as historiographical facts which form the general picture of the study of scientific research of the problem of a foreign language teacher's professional education.

Key words: historical-pedagogical literature, foreign language teacher's professional education, problematic-topical criterion, chronological criterion, time-period.

Новицька Ольга

Стан досліджень з історії педагогіки в Україні у ранній радянський період

В статті висвітлено стан та розвиток педагогічної науки в Україні у 20-ті рр. XX ст., проаналізовано організацію наукового життя, розглянуто становлення нової марксистської парадигми в історико-педагогічних дослідженнях раннього радянського періоду.

Ключові слова: педагогічна наука, історико-педагогічні дослідження, марксизм.

В статті раскрыто состояние и развитие педагогической науки в Украине в 20-е гг. XX в., проанализировано организацию научной жизни, рассмотрено становление новой марксистской парадигмы в историко-педагогических исследованиях раннего советского периода.

Ключевые слова: педагогическая наука, историко-педагогические исследования, марксизм.

The state and development of the Ukrainian pedagogics in the 20-th years is shown in the article. The organization of the science state is analyzed, the formation of new marxist conception in the researches of the history of pedagogics during the early soviet period is considered.

Key words: *pedagogics, history of pedagogics, marxism.*

Петренко Оксана

Проблема періодизації розвитку гендерних підходів до вітчизняної освіти й виховання у радянський період

На засадах аналізу соціокультурних, соціально-економічних й суспільно-політичних чинників та педагогічних детермінант обґрунтовано історичну періодизацію становлення гендерних підходів до освіти й виховання в історії вітчизняної школи радянського періоду.

Ключові слова: *гендер, стать, гендерний підхід до освіти й виховання, гендерний вимір, соціостатевий, статеворольовий, спільне навчання, роздільне навчання, чоловіча освіта, жіноча освіта.*

На основе анализа социокультурных, общественно-политических факторов и педагогических детерминант обосновано периодизацию становления гендерных подходов к образованию и воспитанию в истории отечественной школы советского периода.

Ключевые слова: *гендер, пол, гендерный подход к образованию и воспитанию, гендерное измерение, социополовой, полоролевой, совместное обучение, раздельное обучение, мужское образование, женское образование.*

On principles of analysis of socio-cultural, socio-economic and social and political factors and pedagogical determinant, historical division is grounded into periods of becoming gender`s approaches to the education and upbringing in history of native school soviet`s period.

Key words: *gender, sex, gender`s approach to the education and upbringing, gender`s measuring, sociosexual, common studying, separate studying, masculine education, womanish education.*

Петухова Ірина

Тести 20–30-х рр. ХХ ст. у структурі української освітньої практики

У статті здійснено аналіз психолого-педагогічної літератури щодо використання тестів у шкільній практиці України у період 20–30-х років ХХ століття. Визначено основні характеристики тестів та окреслено основні вимоги, що пред'являлися до зовнішнього вигляду, техніки побудови, проведення та реєстрації результатів тесту. Перераховано основні наукові установи, які займалися розробкою та впровадженням тестів для шкільної практики.

Ключові слова: *тестування, тест, метод, психолого-педагогічні тести.*

В статтє осуществлен анализ психолого-педагогической литературы относительно использования тестов в школьной практике Украины в период 20–30-х годов ХХ века. Определенно основные характеристики тестов и очерченно основные требования, которые предъявляются к внешнему виду, техники, проведения и регистрации результатов теста. Перечислены основные научные учреждения, которые занимались разработкой и внедрением тестов для школьной практики.

Ключевые слова: *тестирование, тест, метод, психолого-педагогические тесты.*

In the article the analysis of psychological and pedagogical literature is made concerning testings using in school practice of Ukraine in the period of 20–30 years of ХХ century. Basic characteristics of testings are determined and main demands that were put forward to the external form, technology of structure, conducting and registration of testings results are characterised. Basic scientific institutions which were engaged in the elaboration of testings for the school practice were enumerated.

Key words: *testing, method, psychological and pedagogical testings.*

Полєхіна Вікторія

Долі репресованих освітян крізь призму сучасних студентських досліджень

Стаття присвячена актуальності та особливостям досліджень репресій освітян в Україні студентською молоддю на сучасному етапі. Представлені зразки використання методу усної історії серед мешканців Східного Поділля. Виділено основні періоди репресій щодо працівників освіти Черкащини.

Ключові слова: *репресовані освітяни, польові дослідження, студентська пошукова робота, громадянська позиція.*

Статья посвящённая актуальности и особенностям исследованию репрессий в образовании Украины студенческой молодежью на современном этапе. Представлены образцы использования метода усной истории среди жителей Восточного Подолья. Выделено основные периоды репрессий среди работников образования Чер-

кацини.

Ключевые слова: репрессированные педагоги, полевые исследования, студенческая поисковая работа, гражданская позиция.

The article is devoted to topicality and research features of educators and students repressions in Ukraine in the modern stage. In the article the samples of the usage of oral history method in East Podillya are shown. The main periods of Cherkasy region educators repression are defined in the article.

Key word: repressed educators, fieldwork, student's research work, citizen position.

Сараєва Олена

Педагогічна спадщина В. Сухомлинського в доробку радянських учених

У публікації автор висвітлює підходи радянських учених до трактування педагогічної спадщини В. Сухомлинського. Акцентує увагу на багатоманітності джерельної бази сухомлиністики досліджуваного періоду.

Ключові слова: сухомлиністика, педагогічна спадщина, радянські учені, радянський період.

В публикации автор освещает подходы советских учёных к трактовке педагогического наследия В. Сухомлинского. Акцентирует внимание на многообразии источников сухомлинистики исследуемого периода.

Ключевые слова: сухомлинистика, педагогическое наследие, советские ученые, советский период.

In the article the author covers approaches to understanding Sukhomlinskiy's pedagogical heritage by soviet scientists. The author pays attention to the variety of sources investigation of sukhomlynizm in the soviet period.

Key words: sukhomlinizm, pedagogical heritage, soviet period, soviet scientists.

Слюсаренко Ніна

Радянський період розвитку трудової підготовки дівчат у школах України

У статті представлено характеристику радянського періоду розвитку трудової підготовки дівчат у школах України (1917–1990 рр.). Виокремлено основні етапи реорганізації, відродження та модернізації трудової підготовки дівчат у досліджуваній період.

Ключові слова: трудова підготовка дівчат, етапи реорганізації, відродження та модернізації, мета трудової підготовки дівчат.

В статье представлена характеристика советского периода развития трудовой подготовки девочек в школах Украины (1917–1990 гг.). Выделены основные этапы реорганизации, возрождения и модернизации трудовой подготовки девушек, в исследуемый период.

Ключевые слова: трудовая подготовка девочек, этапы реорганизации, возрождения и модернизации, цель трудовой подготовки девочек.

The article presents the characteristics of the Soviet period of girls labor training in schools in Ukraine (1917–1990). Main stages of reorganization, renewal and modernization of the girls' labour preparation in the investigated period were separated.

Key words: labor preparation of girls, the stages of reorganization, revival stage and modernization, the purpose of labour preparation of girls.

Федосова Ірина

Історіографія дослідження розвитку вищої інженерно-технічної освіти в Україні (друга половина ХІХ – перша половина ХХ ст.)

У статті з'ясовано стан наукового висвітлення розвитку вищої інженерно-технічної освіти в Україні у другій половині ХІХ – першій половині ХХ ст. Охарактеризовано історіографію з теми дослідження. Зокрема, виокремлено основні періоди історико-педагогічного дослідження проблеми розвитку інженерно-технічної освіти в Україні.

Ключові слова: інженерно-технічні навчальні заклади, історіографія, вища освіта, інститути.

В статье выяснено состояние научного освещения развития высшего инженерно-технического образования в Украине во второй половине ХІХ – первой половине ХХ ст. и охарактеризована историография по теме исследования. В частности, выделены основные периоды историко-педагогического исследования проблемы развития инженерно-технического образования в Украине.

Ключевые слова: инженерно-технические учебные заведения, историография, высшее образование, институты.

In the article the situation of scientific report of high technical education development in Ukraine in second half of XIX – first half of XX century and the historiography on the subject of research are characterized in the article. In particular, basic periods of historical and pedagogical researches of problem of engineering and technical education development in Ukraine were determined.

Key words: technical educational establishments, historiography, higher education, institutes.

Шевченко Світлана

Особливості організації диференційованого підходу до навчання єврейських дітей шкільного віку в 1920–1932-х рр. початку ХХ ст.

У статті проаналізовано розвиток єврейської освіти та висвітлено особливості організації диференційованого підходу до навчання єврейських дітей у 1920–1932-х роках. У результаті проведеного дослідження встановлено, що до беззаперечних досягнень єврейського шкільництва 20-х – початку 32-х років ХХ ст. слід віднести налагодження навчального процесу, припинення єврейської неписьменності, здійснення загальної обов'язкової початкової, семирічної освіти молоді нацменшин, а також надання державної підтримки в подальшій виробничій діяльності. У статті доведено, що у другій половині 30-х років уніфікація освітнього простору спровокувала відтік учнів з єврейських шкіл, а згодом – і їх закриття чи плавний перехід у радянські школи.

Ключові слова: національні меншини, освіта, організаційна діяльність, навчання, навчальні плани, підхід, єврейські діти.

В статье проанализировано развитие еврейского образования и освещены особенности организации дифференцированного подхода к обучению еврейских детей в 1920–1932-х годах. В результате проведенного исследования установлено, что к бесспорным достижениям еврейского школьного образования 20-х – начала 32-х годов ХХ века следует отнести налаживание учебного процесса, прекращения еврейской неграмотности, осуществления общего обязательного начального, семилетнего образования молодежи нацменьшинств, а также предоставления государственной поддержки, в последующей производственной деятельности. В статье доказано, что во второй половине 30-х годов унификация образовательного пространства спровоцировала отток учеников с еврейских школ, а впоследствии – и их закрытие или плавный переход в советские школы.

Ключевые слова: национальные меньшинства, образование, организационная деятельность, обучение, учебные планы, подход, еврейские дети.

The article analyzes the development of Jewish education and features of the organization of differentiated approach to teaching Jewish children in 1920–1932 is highlighted. In the result of conducting research it was established that checkout of educational process, stopping of jewish illiteracy, realization of general compulsory elementary, septennial international minority youth education and rendering of state support in the next industrial activity should be taken to the absolute achievements of jewish schooling of 20-th begining of 32-nd of XX century. It was proven in the article, that in the second half of 30th standardization of educational space provoked the outflow of students from Jewish schools, and afterwards – their closing or smooth passing to soviet schools.

Key words: national minorities, education, organizational activity, studying, curricula, approach, Jewish children.

Шпарик Оксана

Особливості джерельної бази досліджень педагогіки Конфуція

У статті проаналізовано специфіку джерельної бази педагогічної спадщини видатного китайського мислителя Конфуція. Виділено основні групи джерел та охарактеризовано їх. Представлено основні етапи вивчення китайських джерел за межами Китаю.

Ключові слова: джерельна база, коментарі, педагогіка Конфуція.

В статье проанализирована специфика источниковой базы педагогического наследия известного китайского мыслителя Конфуция. Выделены основные группы источников и охарактеризованы они. Представлены основные этапы изучения китайских источников за пределами Китая.

Ключевые слова: источниковая база, комментарии, педагогика Конфуция.

The features of the source-books of the famous ancient Chinese thinker Confucius pedagogical heritage are disclosed and analyzed in the article. The major groups of ancient Chinese source are considered and they are characterised. Basic stages of Chinese sources learning out of China.

Key words: original research base, commentary, pedagogics of Confucius.